

УДК 982.066(45)08
DOI 10.58649/1694-5344-2025-3-329-334

ТУРДУГУЛОВ А.Т.
Ж. Баласагын атындагы КУУ
ТУРДУГУЛОВ А.Т.
КНУ имени Ж. Баласагына
TURDUGULOV A.T.
KNU J. Balasagyn

ORCID: 0004-0002-5264-1541

**АДАБИЙ ПРОЦЕССИН ИЗИЛДЕНИШИНЕ ПРОФЕССОР К. АРТЫКБАЕВДИН
САЛЫМЫ (“XX КЫЛЫМДАГЫ КЫРГЫЗ АДАБИЯТЫНЫН ТАРЫХЫ” ОКУУ КИТЕБИ
БОЮНЧА)**

**ВКЛАД ПРОФЕССОРА К. АРТЫКБАЕВА В ИССЛЕДОВАНИЕ ЛИТЕРАТУРНОГО
ПРОЦЕССА (НА МАТЕРИАЛЕ УЧЕБНИКА «ИСТОРИЯ КЫРГЫЗСКОЙ ЛИТЕРАТУРЫ
В XX ВЕКЕ»)**

**PROFESSOR K. ARTYKBAEV'S CONTRIBUTION TO THE RESEARCH
OF THE LITERARY PROCESS (BASED ON THE TEXTBOOK "HISTORY OF KYRGYZ
LITERATURE IN THE 20TH CENTURY")**

Кыскача мүнөздөмө: Макалада улуттук адабий процесстин изилдениши филология илимдеринин доктору, профессор К. Артыкбаевдин республиканын жогорку окуу жайларынын студенттери үчүн жазылган “XX кылымдагы кыргыз адабиятынын тарыхы” окуу китебинин негизинде каралды. Мында окумуштуунун адабият таануу, адабий сын жаатындагы жеке өзгөчөлүктөрү менен бирге улуттук адабияттын жаралышынан тартып, калыптанышы, өнүгүшү жана учурдагы абалы адабий анализге алынган.

Аннотация: В данной статье рассматривается, как реализовано изучение литературного процесса в учебнике доктора филологических наук, профессора К. Артыкбаева “История кыргызской литературы XX века”. Акцентируются его особенности в изучении литературного процесса с точки зрения литературоведения и литературной критики с момента формирования национальной литературы.

Abstract: This article discusses how the study of the literary process is implemented in the textbook of Doctor of Philology, Professor K. Artykbaev “History of Kyrgyz literature of the 20th century.” The focus is on its features in the study of the literary profession from the point of view of literary studies and literary criticism since the formation of the national literary profession.

Негизги сөздөр: адабий процесс; адабият таануу; адабий сын; мезгилдештирүү принциптери; проза; поэзия; драматургия; адабий анализ.

Ключевые слова: литературный процесс; литературоведение; литературная критика; принципы и критерии периодизации; проза; поэзия; драматургия; художественный анализ.

Keywords: literary process; literary criticism; literary criticism; principles and criteria of periodization; prose; poetry; drama; artistic analysis.

Адабий процесстин системалуу изилдениши үчүн ар бир улуттун адабиятынын тарыхы жазылышы керек, мындай табигый зарылдыктан улам орус адабиятынын тарыхы ондогон томдор менен басылды, кошуна казак элинин адабиятынын тарыхы отуз том, өзбектер элүү том кылып басышты. Шүгүр, кыргыз адабиятынын тарыхы да академик А.Акматалиевдин жалпы редакциясы астында Улуттук илимдер академиясынын кызматкер-

лери тарабынан он томдук даярдалып, бир нече ирет басмадан жарык көрдү. Демек, башка улуттар сыяктуу эле кыргыз адабиятынын тарыхы да көп томдуктар абалында жазылыптыр. Мындай болгон күндө ал тарыхты өзүнчө китеп кылып жазуунун канчалык зарылдыгы бар эле деген табигый суроо жаралышы толук ыктымал. Адеп белгилеп алуучу маселе – он томдук улуттук адабияттын тарыхынын бардык этаптарын

(фольклордон азыркы адабиятка чейин) толук камтыйт, ал ушунусу менен баалуу. Ошол он томдук деле улуттук адабияттын тарыхы, азыр сөз боло турган К. Артыкбаевдин көлөмдүү окуу китеби деле улуттук адабияттын тарыхы... Булардын типологиялык ажырымы эмнеде, айырма-жалпылыктары кай жерден тогошот, кайсы бири маанилүү, а кайсынысы анын көлөкөсүндө калат? Мындай суроолордун да жаралышы толук мүмкүн.

Маселе ошол эмгектердин статусунда. Мындан улам ошол эмгектерде сөз болушу керек болгон маселенин объектиси менен предметинде, изилдөө багыты менен материалдарды сунуш кылуу манерасында, бир сөз менен айтканда, маселеге карата жасалган мамиленин методологиясында дейличи. Академиялык басылма статусундагы фундаменталдуу он томдук тарых менен бир автор жазган тарыхтын материалдары экөө эки башка деген пикир жаралбашы үчүн, азырынча мына буларды айта туралы: улуттук адабияттын жаралган мезгилинен тартып (оозеки форматта) бүгүнкүсүнө чейинки абалы он томдукта жалпы сомосунан этап-этап менен сунуш кылынат (алар салыштырмалуу кыска маалыматтык абалында берилет), арасында адабий портреттер болот, антпесе фольклордон азыркы жазма профессионал адабиятка чейинки тарыхты он томго сыйдыруунун өзү мүшкүл иш болмок. А окуу китебине материал салуу – такыр башка маселе. Мына ушундан улам К.Артыкбаевдин окуу китеби тууралуу, анын мазмундук жана формалык, композициялык жана структуралык өзгөчөлүктөрү тууралуу айтуу зарылдыгы өзүнөн-өзү жаралат.

К. Артыкбаевдин “XX кылымдын кыргыз адабиятынын тарыхы” эмгегинин статусу – окуу китеби. Республиканын жогорку окуу жайларында билим алып жаткан студенттер үчүн жазылган окуу китеп. Демек, мунун объектиси менен предмети, изилдөө багыты менен материалдарды сунуш кылуу манерасында, мазмундук-формалык анализге алуу технологиялары академиялык басылмадан кескин айырмаланып турат. Анын ошого жараша спецификалык өзгөчөлүктөрү болот. Окуу китебинин теориясындагы критерийлерге ылайык анын мазмуну менен формасынын диалектикалык биримдикте болуп, анын структурасынын элементтерин түзөт, ушундан улам анын окуу китеби катары функциясы аныкталат. Профессор К. Артыкбаевдин муну мыктылап өздөштүргөнү анын орто мектептер үчүн жазылып, кырк

жылдан ашуун мезгилден бери окутулуп келе жаткан бешинчи класстын (авторлошу Бектур Исаков) “Биздин адабият” окуу китебинен көрүнөт. Ал он биринчи класстын Кыргыз адабияты окуу китебинин да авторлошторунун бири, мында ал жазуучу Т.Сыдыкбеков менен драматург Т.Абдумомуновдун чыгармачылыгы тууралуу бөлүмдөрдү жазган. Качкынбай агай өзү бир жолушканыбызда “сен да окуу китебинин автору экенсиң, билесиң, мектептер үчүн окуулук жазуу абдан түйүшүктүү”, - дегени бар эле. Анын орус окумуштуулары Л.В. Занковдун, Д.Б. Элькониндин, В.В. Давыдовдун (булар окуу китебинин теориясы менен методологиясын толук иштеп чыккан адистер) эмгектери менен ичкертен тааныш экендигине кепил боло албаймын, бирок К. Артыкбаевдин окуу китебин жазуунун технологиясын мыкты өздөштүрүп алганына ынанган элем.

Ал эми жогорку окуу жайлары үчүн жазылган окуу китебинин түйшүктүүлүгү андан да оор, маанилүү, опурталдуу да жагы бар. Опурталдуулугу – адистерди даярдоо ишинде зарыл болгон билимдерди сунуш кылып, ошончолук арбын материалдардын ичинен эң эле зарылдарын гана тандап алууда турат. Ырас, алар студенттин тээ мектепте окуган, өздөштүргөн окуу материалдарынан кескин айырмаланып, аларды улам толуктап олтурушу керек. Ал материалдарды студентке сунуш кылуунун стили да кыйла башкача болот. Мында эми маалыматтар гана эмес, ар бир маселе боюнча кенен жүргүзүлгөн анализ, тийиштүү жыйынтыктар чыгарылып олтурат. Жогорку окуу жайлары үчүн окуу китебин даярдаш үчүн автор кандайдыр бир спецификалык даярдыктарга ээ болушу абзел, К. Артыкбаевде мындай даярдык бар экен. Ал филфактын экинчи-үчүнчү-төртүнчү курстарында студент системалуу өздөштүрүшү керек болгон “Кыргыз адабиятынын тарыхы” курсунун методологиясын жакшы өздөштүргөнү үчүн анын жаралуу, телчигүү, калыптануу, өнүгүү эволюциясын ыраатын бузбай, түшүнүктүү абалда сунуш кылганга жетишти. Окумуштуу Д.Б. Эльконин минтип жазат: “Для изучения учебников высшей школы требуется предварительная подготовка. Школьную литературу понимают все люди, а вот учебники для вузов предполагают наличие специальных знаний. Отличает учебники для студентов большее количество дисциплин и узкая направленность изучения конкретной дисциплины. Данная особенность учебников высшей школы появилась в связи с углуб-

ленным изучением определенного направления какой-то конкретной дисциплины”. Ошол конкреттүү дискурс (дисциплина) биздин шартыбызда – улуттук адабияттын тарыхы.

Менин пикиримде, улуттук адабий процессти изилдөө ишинде мындай окуулукка мүнөздүү болгон улуттук адабияттын тарыхын мезгилдештирүү принциби К. Артыкбаевде туура берилген. Мунсуз анын методологиясын туура аныктап, туура жолго коюу кыйын. Жыйырманчы кылымдын башындагы кыргыз адабияты (1900-1917) бөлүмүндө фольклордон башат алган адабияттын акындар чыгармачылыгында, андан ары профессионал жазма адабиятка өтүү процессинин эволюциялык мүнөзү ачылат. Бул мезгил башкалардан кыйла айырмаланган, өзгөчөлөнгөн мезгил болчу, муну автор тарыхый-маданий кырдаалдын контекстинде билгичтик менен анализдейт, туура жыйынтык-бүтүмдөрдү жасаган. Ошол мезгилдеги тарыхый-маданий кырдаалдын минтип кенен сунуш кылынышы методологиялык жактан алганда абдан эле туура, анткени адабий-маданий мурастардын жаралышына, алардын идеялык-тематикалык салмагына барып-келип ошол кырдаал таасир кылат эмеспи. “Жаңы социалисттик коомдогу кыргыз адабиятынын жаралышы жана калыптанышы” деген ири бөлүмдө автор улуттук адабияттын тарыхын өзү сунуш кылган мезгилдештирүү принцибине ылайык 1917-1940-жылдар менен чектейт. Ошондогу коомдук-маданий кырдаалдын улуттук адабиятка карата таасири айтылып келип, поэзияга өзүнчө, прозага өзүнчө, драматургияга өзүнчө токтолот. Ушул бөлүмдө кинодраматургияны да унуткан эмес. Айта кетүүчү маселе, мындай көрүнүш окуу китептерин жазуу тажрыйбасында жаңылык нерсе, кинодраматургия улуттук маданияттын кыртышында карала турган жанр болгону менен анын пайдубалында, түпкүрүндө адабият жатат, мен мында сценарий тууралуу айтып отурамын. Ошондуктан улуттук адабияттын тарыхында кинодраматургиянын кошо каралышы, асыресе, уникалдуу мүнөзгө ээ болгон көрүнүш.

Кыргыз адабиятында социалисттик реализмдин калыптанышы чакан бөлүмдө каралганы менен автор мында буга чейин калыптанып калган идеологиялык адабий доктриналарга кайрадан кайрылганы байкалат. Идеологиялашкан адабияттын шартында буга башка өнүгтөн карап баа берилип жүргөнү айгине болчу. К. Артыкбаевдин пикиринде

“эгерде алдыңкы маданияты бар орус элинин адабияты жол көрсөтүп көмөктөшпөсө, башка советтик элдер менен тыгыз карым-катышта болбосо, ошондой эле дүйнөлүк маданият, адабият менен таанышпаса, кыргыз эли он беш-жыйырма жыл ичинде өзүнүн жаңы жазма адабиятын түзүп, анын бардык жанрын өздөштүрүп, жаңы чыгармачылык методду өзүнүн улуттук адабиятынын тажрыйбасында иштеп чыгып, таанымал адабияттардын катарына кошула албайт эле”. [2, 104-б.] Ырас, соңку мезгилдерде айрым окумуштуулар социализмди биротоло жерип, ал коомдон эч бир алгылыктуу нерсени көрбөй, социалисттик реализм методун жалаң гана коммунситтик режимдин камчысы катары баалаган, айтылып, жазылып жүргөн пикирлер жок эмес. Канткен менен тарыхый факт өзүнүкүн бербейт, экинчи жагынан, мында кеп болуп жаткан бул эмгек улуттук адабияттын тарыхы боюнча жазылган эмгек, буга азыркы мезгилдин учурдагы контекстинен туруп мамиле жасоо, бери дегенде тар ойлом. К. Артыкбаев да мындайга карамандай каршы эле. Сөз болуп жаткан бөлүмүнө автор Касым Тыныстановдун адабий портретин кенен сунуш кылган, мунун өзү логикага сыйымдуу, ансыз улуттук адабияттын жаралуу, телчигүү, калыптануу мезгилин элестетүү мүмкүн эмес эле. К. Тыныстановдун чыгармачылыгына айрым авторлордой үстүрт эмес, ичкертен баам салып, анын бүтүндөй мурасын ошол мезгилдин контекстинде жеткире баа бере алган. Анын бир дагы чыгармасын калтырбай, ар бирине адабий аналитикалык ойлорун, пикирин көшөрүп жазыптыр.

Касым Тыныстановдун жыйырманчы жылдардын башында казак тилинде жазылган “Таң”, “Бүгинги күн”, “Алачка”, “Булбулга” алгачкы ырларынан тартып, 1927-1931-жылдардын аралыгында эми өз эне тилинде жазылган “Ант беребиз дагы да”, “Таң нурунда”, “Социалисттик талаада”, “Трактор” аталыштагы ырларынан тарта “Жаз”, “Кыш”, “Жайлоо” (пейзаждык лирикасы), “Айрылуу”, “Алданган сулуу”, “Кышкы түндө”, “Ырдаба, сулуу, кыйнаба”, “Эриксиз ажырашканга” чейинки махабат лирикаларына чейин кенен анализдейт. Айта кетели, булардын көбү ушул күндөргө чейин кенири адабий анализге алына элек болчу. Касымдын ар кандай жанрдагы чыгармачылыгына карата анализ жүргүзүп келип, К. Артыкбаев анын фольклордун негизинде жазылган “Жаңыл Мырза” поэмасына өзгөчө маани берип, ошого басым жасап талдаган. Адабий-аналитикалык кенен талдоо-

лордон соң маселеге карата туура жыйынтык-корутунду жасоо милдети болот. К. Артыкбаев муну да жакшы түшүнгөн.

Ал К. Тыныстановдун совет доорундагы кыргыз элинин жазма адабиятын баштоочуларынын бири катары жыйырманчы кылымдагы кыргыз адабиятынын тарыхынан алган ордун белгилейт. Касымдын болгону бир гана ырлар жыйнагы жарык көргөнү менен идеялык-эстетикалык сапаты жагынан анын адабий мурастары өз мезгилдештеринин деңгээлинен кыйла жогору болгонун адилеттүүлүк менен айтат. Касымдын ошол жылдары эле илимди түшүнүп, тил илимине негиз салуучу катары бааланганы да автор тарабынан белгиленгени адилеттүү болуптур.

К. Артыкбаевдин мында сөз болуп жаткан окуу китебинин кийинки маанилүү бөлүмү – Улуу Ата Мекендик согуш жана андан кийинки мезгилдеги кыргыз адабияты, буга автор 1941-1960-жылдарды киргизет, мунусу да мезгилдештирүү принцибинин критерийлерине ылайык келип турат. Маселеге карата анализ жүргүзүүнүн Артыкбаевдик манерага ылайык мында да ошол мезгилдин коомдук-адабий кырдаалына баа берип, адабий мурастардын ошол кырдаалга жараша жаралып жатканы, буга чейин биздин адабият таанууда толук кандуу талдоого алынбай жүргөн чыгармаларга карата туура анализин жасагандыгы менен бөлүм баалуу. Адаттагыдай эле автор мындай поэзия, проза, драматургия жана кинодраматургия жанрларын кенен талдап келип, бөлүмгө Мукай Элебаев, Жоомарт Бөкөнбаев, Жусуп Турусбеков, Алыкул Осмонов, Райкан Шүкүрбеков жана Мидин Алыбаевдин адабий портреттерин сунуш кылат. Адабий процесстеги бул мезгилдин тээ алгачкы, телчигүү, калыптануу жылдарындагы абалынан идеялык-тематикалык, мазмундук-формалык, композициялык, проблематикалык жактан кыйла бийикке көтөрүлгөнү окуу китебинде ынанымдуу факт-аргументтер менен берилген.

Кийинки ири бөлүм алтымышынчы-сексенинчи жылдардагы улуттук адабияттын идеялык-көркөмдүк, жанрдык-тематикалык жактан өсүү, өнүгүү тенденциясына арналып, автор мында 1961-жылдан 1984-жылга чейинки мезгилдик мерчемди анализге алуу милдетин койгон. Мунун да себеп-жөнү бардай, анткени сексенинчи жылдардын ортосунан тарта адабий мурастарга карата мамиле кескин өзгөрүп, эми адабий-маданий мурастарга болгон мамиле тарыхый аренадагы

кайра куруу жана капитализм дооруна өтүү мезгили менен шартталган абалда болду. Буга окуу китебинин кийинки бөлүмү арналган. Азыр улуттук адабий процесстин эң эле жандуу, көркөмдүк, идеялык жактан да баалуу, тематикалык жактан бай, кенен этап болгону алтымышынчы-сексенинчи жылдар тууралуу кебибизди бөлбөй туралы. Бул жылдардын драматургиясы да, прозасы да, айрыкча, поэзиясы мурда болуп көрбөгөндөй бийиктиктерди алганы тууралуу китептин автору адилет белгилейт. Бөлүмдө адабий портреттердин сунуш кылынганына назар салыңыз: Аалы Токомбаев, Касымалы Баялинов, Касымалы Жантөшев, Кубанычбек Маликов, Абдрасул Токтомушев, Темиркул Үмөталиев, Түгөлбай Сыдыкбеков, Насирдин Байтемиров, Чыңгыз Айтматов, Токтоболот Абдумомунов, Сүйүнбай Эралиев, Шүкүрбек Бейшеналиев, Төлөгөн Касымбеков, Жалил Садыков...

Ошол жылдары прозада элден кем эмес эмгектенген Касым Каимовдун, Аман Саспаевдин, драматургияда Бексултан Жакиевдин, Мар Байжиевдин, Шатман Садыбакасовдун адабий портреттери негедир кирбей калганы таң калыштуу. Катарга “кирбей калганы” демекчи, К.Артыкбаевдин 1985-жылы жарык көргөн (ушул китептин алгачкы, мурдагы мууну) “Кыргыз совет адабиятынын тарыхы” окуу китебинде жалпы обзордук маалыматтарга да, адабий портреттердин тизмесине да кыргыз романистикасынын чебери Төлөгөн Касымбековдун кирбей калганы ошондо көбүбүздү таң калтырган, жадесе, ошол жылдары басма беттеринде макалалар да чыгып кеткен эле (алардын айрымдары объективдүү айтылганы менен айрымдарына субъективдүүлүк мүнөздүү болгонун айта кетүүм калыстык болоор эле), эми бул башка маселе деп туралы. Качкынбай Артыкбаевдин улуулугу – ошондогу кетирген кемчилдиктерин моюнга алып, “тарыхынын” бул редакциясында айрыкча Төлөгөн Касымбековдун адабий мурастарына атайын көңүл токтотуп, анын ар бир чыгармасына кенен талдоо жасаганында. Т. Касымбековдун, айрыкча “Сынган кылыч”, “Кел-кел” романдарына удаа жазуучунун “Баскын”, “Кыргын” романдарынын тарыхый, идеялык, көркөмдүк баасын жогору көкөлөтө баалаганы болду. Жазуучунун чыгармачылыгына карата К. Артыкбаев мындай жыйынтык-бүтүм жасайт: “Кыргыз элинин башынан өткөн эң орчундуу тарыхый мезгилин – Россиянын кыр-

гыз жергесин каратып алуу учурдун жана ошол тарыхый кырдаалдагы эл турмушунун нукура чындыгын алгачкы жолу тарыхый роман түрүндө көркөм чагылдыруу менен жазуучу Төлөгөн Касымбеков кыргыз адабиятынын масштабына тарыхый роман жазуунун классикалык үлгүсүн жакшы баштап берүүгө жетишти. “Сынган кылыч”, “Кел-кел” тарыхый романдары менен Төлөгөн өлбөстөрдүн катарына кирди”. [2, 540-6.] Адабиятчы, сынчы Кеңешбек Асаналиевдин “Тазбаймат кимди унутту” дегендей проблемалуу маселе койгону сыяктуу (ырас, анын ал макаласынын объектиси менен предмети башка!), этаптуу эмгек жазууда улуттук адабияттагы масштабдуу романдардын кирбей, “унутулуп” калышы, чынында акылга сыйбас көрүнүш эле. Жок, аны өз мезгилинде моюндап, кетирген каталарын кайра оңдоо жагы адабиятта, айрыкча, илимде көбүнүн колуна келе бербеген иш го! Балким, Качкынбай агайдын улуулугу да мына ушунда...

К. Артыкбаевдин “тарыхында” адабий процессти изилдөөнүн туура жоболору катары мезгилдештирүү принцибинин дагы бир туура жана алгылыктуу жагы ушул болду – идеялык-мазмундук жагынан бири-экинчисинен кескин айырмаланып турган эки мезгилдин, “эки адабий процесстин” жалпылыктарын да эске алып, бирок айырмаланган мезгил адабиятын бөлүп көрсөткөндүгүндө болду. Тарыхый жашоо мүнөзү окшош болгон элдердин адабиятында (ошол эле казактар менен өзбектерде, тажиктер менен түркмөндөрдө) “кайра куруу же капитализмге өтүү мезгилинин” адабияты жок. Бар болсо да алар адабий процесстин өзүнчө турган этабы катары карашпайт. К. Артыкбаев бул мезгилдин да адабий портретин мезгилдин тарыхый контекстинин призмасына салып карай алган, алгылыктуу жыйынтык-бүтүмдөрдү чыгара алган. Муну мен автордун мурда жарык көргөн “Кыргыз совет адабиятынын тарыхы” (1985) окуу китебинен кескин айырмаланган, маселеге кыйла кенен караган редакциясы мына ушул окуулук дегим келип турат. Ырас, ал жылдары биз баарыбыз соцреализм методун карманбаган адабияттын мезгилин, кайра куруу же капитализм мезгилине өтүү адабиятына күбө болушубуз мүмкүн эмес болчу. Тарыхый жактан алганда да бул өзүн-өзү актай ала турган эле нерсе го. Колубуздагы окуу китебинин мурдагысынан кескин айырмаланган экинчи бир белгиси – мында автор кытай кыргыздарынын адабиятын өзүнчө бөлүм иретинде кошкондугунда болду.

Бул логикага сыярлык эле көрүнүш, анткени башка өлкөдө өмүр сүрүп жатканына карабай алар кыргыз улутунун жарандары, алар жазган адабияты кыргыз адабияты болбой таш болмок беле... Ие, санай берсек сөз болуп жаткан окуу китебинин артыкчылыктары арбын, кези келгенде кенен кеп кылаарбыз, а азырынча мына ушулар менен чектелип туралы. Айтса-айтпаса төгүмбү, К. Артыкбаев качандыр жазылышы керек болгон, бирок эч ким белсенип киришпеген окуу китебин жазып калтырды. Бул улуттук адабият менен маданияттын өзгөчө бергис олжосу.

Ошентип, профессор Качкынбай Артыкбаев адабият таанууда, улуттук адабият менен маданияттын тарыхында, адабий сында, поэзияда, публицистикада жемиштүү иштеди. Ал он жети окуу китебинин (мында биз алардын бирөөсү тууралуу гана кеп кылдык), ондогон окуу куралдарынын, программалардын, он эки адабий-изилдөө, адабий-сын китептин, беш монографиянын, он чакты ырлар жыйнагынын, беш жүздөн ашуун макаланын автору. Филология илимдеринин доктору, анын илимий жетекчилигинин астында филология илимдеринин ондон ашуун кандидаты даярдалды. Эл аралык Айтматов академиясынын академиги, өмүрүнүн он чакты жылын басма сөз тармагында: газета, журнал, басма редакциясында иштеп жазып такшалды. Кыргызстан жазуучулар жана журналисттер союздарынын мүчөсү. Жыйырма жыл ашуун убакыт филология илимдери боюнча кандидаттык, доктордук диссертацияларды коргоо боюнча ведомстволор аралык диссертациялык советтин окумуштуу катчысы жана мүчөсү болду. Кыргыз Республикасынын маданиятына эмгек сиңирген ишмер, илим жана техника жаатындагы мамлекеттик сыйлыктын, Жусуп Баласагын атындагы сыйлыктын, “Ардак белгиси” орденинин, “Даңк” медалынын, “Эмгектин ветераны” медалынын ээси. К. Артыкбаев “Мезгилдин мага болгон бул өңдүү көңүл көтөрүүчү сыйурматына кулдугум бар”, [2, 652-б.] деген ыраазычылыгын сөз болуп жаткан китебинде айтыптыр...

Убакты-сааты, мезгили келгенде К.Артыкбаевдин улуттук адабий процессти системалуу изилдөө ишиндеги жана мунун зарыл формуласы катары кыргыз адабиятынын тарыхын жазуудагы эмгектери тууралуу дагы кенен сөз болоор, бул гана эмес, анын адабий сынчылыгы, адабият теоретиги, акындыгы,

публицисттиги, мамлекеттик тилге көргөн камкордугу, Жусуп Баласагындын (орто кылым түрк адабияты) мурастарын, анын ысымын түбөлүк калтыруу боюнча түйшүктүү да жемиштүү да аракеттери тууралуу кесиптештери айтышаар, жазышаар...

2024-жылдын күз айларында окумуштуу агайыбыздын, жакшы санаалаш кесиптеш агабыздын токсон жылдык маараке аземинде, ал боюнча уюштурулган эл аралык илимий-практикалык конференцияда дагы көптөгөн кызыктуу кептер, каалоо-тилектер айтылды...

Колдонулган адабияттар

1. Кыргыз адабиятынын тарыхы. I-X томдор (Академик А. Акматалиевдин жалпы редакциясы астында). – Бишкек, 2002-2016.
2. Артыкбаев К. XX кылымдагы кыргыз адабиятынын тарыхы: Жогорку окуу жайлары үчүн окуу китеби. – Бишкек, 2004, 656-б.

Рецензент: филол.и.к., доцент Исаева С.Н.